

EMRAH ECE İLE *BOZKIR HİKÂYESLERİ VE YER-SU HİKÂYESLERİ ÜZERİNE*

Abdullah Ezik

- Emrah Ece, Ötüken Neşriyattan çıkan *Bozkır Hikâyeleri* ve *Yer-Su Hikâyeleri*'nde kimi zaman sözlü kültür ve halk anlatılarını yeni baştan, kendi diliyle yorumlayarak kimi zamansa yarattığı yeni öykü evreniyle kökü asırlara uzanan bir kültüre dair yeni pencereler açarak çağdaş okura alışılmışın ötesinde bir öykü evreni vadediyor. Masalların, mit ve efsanelerin yeni bir dil ve üslup ile bir araya geldiği bu hikâyeler, geçmiş ile günümüz arasında kurduğu bağ kadar Anadolu'dan Orta Asya'nın içlerine kadar uzanan Türk coğrafyasına dair de özel anekdotlar içeriyor.

Emrah Ece ile hikâye evreni, Türk kültürünü yorumlama biçimi, *Bozkır Hikâyeleri* ve *Yer-Su Hikâyeleri*'nin ortak temaları üzerine konuştuk.

Gerek Bozkır Hikâyeleri gerekse Yer-Su Hikâyeleri sizin sözlü kültür ve halk anlatılarıyla ne derece yakından ilgilendiğinizi gösteren iki kitap. Türk kültürü içerisinde halk anlatılarının ne derece önemli olduğu düşünüldüğünde sanırım bu değer daha da artar. Öncelikle, sözlü kültür ve halk anlatıları sizi nasıl besledi? Sözlü kültüre dair nasıl bir ilginiz var?

Çocukluğumda aile büyüklerimden, özellikle babaannemden çok hikâye dinledim, bunların çoğu korku hikâyesi olsa da dinlemekten keyif alırdım. Kurt, ayı, cin ve peri hikâyeleri olurdu bunlar genellikle. Benim için başka dünyalarda gezintiye çıkmak gibiydi, zaten masalların işlevi de budur, dinleyiciyi kendi dünyasından alır ve başka dünyalarda gezdirip geri getirir.

Mitler, efsaneler, masal ve halk anlatıları zaman içerisinde dönüşen, sözlü kültürden yazılı kültüre taşınırken farklı formlara bürünen oldukça temel öğeler olarak değerlendirilebilir. Öyle ki James Joyce'dan William Faulkner'a kadar birçok yazar bugün kült olarak tanımladığı-

mız eserlerinde bu tür eğilimler göstermiş; mit, efsane ve anlatılardan sıklıkla faydalanmışlardır. Peki bir yazar olarak Emrah Ece, söz konusu olan bu unsurları nasıl ele alır, onu dönüştürürken nelere dikkat eder?

Benim çalışmalarım ağırlıklı olarak halk hikâyeleri üzerine. Halk anlatılarında zaten var olan bir hikâyeyi alır kendi dilimce yeniden anlatırım. Elbette bazen kurgu öyküler de yazıyorum ve bunları hazırlarken eğer halk hikâyesine benzemesini istiyorsam, örneğin bir masal gibi olsun istiyorsam belli kalıplar vardır, bunları kullanırım.

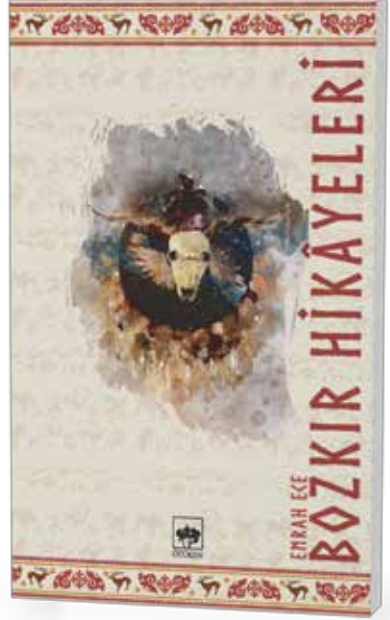
Halk hikâyeleri her zaman yaratıcılığa ilham vermiştir. Nice şairler, ressamalar, müzisyenler velhasıl sanatçılar eserlerini yaratırken halk hikâyelerinden faydalandılar. Örneğin Goethe'nin *Faust*'u gerçekten yaşamış olan ve hakkında yüzlerce efsane üretilen Johann Georg Faust'tan ilhamla yazılmıştır ve eserin temel malzemesi onun hakkındaki efsanelerdir. Yine Goethe'nin *Erlkönig*'i bir halk inanışından ilhamla yazılmış, eseri daha sonra Franz Schubert bestelemiştir, birçok tiyatro oyunu ve resme de konu olmuştur. Bunun gibi mesela Kırgızların *Karagul Botom* efsanesi ezgilere ve tiyatro oyunlarına dönüşmüştür. Bunlar gibi sayısız örnek var.

Yine kitaplarınızın salt isimleri üzerinden dahi belirli anıştırmaların yapıldığını söylemek mümkün. Bozkır Hikâyeleri ve Yer-Su Hikâyeleri. Kitaplarınıza verdiğiniz bu isimlerin arka planında nasıl bir anlam yatıyor?

Bir kitabın adı, içeriği hakkında çağrışımlar yapmalı. Kitaplarıma verdiğim isimlerin, bu hikâyelerin yaşadığı coğrafyaya uygun olması gerekirdi, bozkır ve tayga ve ikisinin kesiştiği yerler Türklerin anavatanıdır. Aslında bu seri bir üçleme olacak, yani Türk dünyasına ait hikâyelerle son bir kitap daha hazırlayacağım, henüz adı ne olacak ben de bilmiyorum.

Yer-Su Hikâyeleri'nin alt başlığı "Sibirya, Deşt-i Kıpçak ve Türkistan". Söz konusu bu coğrafya, öteden beri Türk tarihi için de özel ve tarihi bir bölgeye işaret ediyor. Aynı konuyu kitaptaki bölüm başlıkları üzerinden de değerlendirebiliriz: "Altay", "Başkurt", "Hakas"... Bu kitap özelinde sizi özellikle bu coğrafya üzerinde çalışmaya/düşünmeye yönlendiren sebepler oldu mu? Bu durum ve coğrafya üzerine neler söylersiniz?

Bu bölgelerde halk anlatıları daha zengin motifler içeriyor, bu yüzden daha çok ilgimi çekiyor.

Doğa, sizin hikâyelerinizde arka plana özgü bir unsur, fon, betimleme unsuru olarak değil, başlı başına bir mesele olarak okurun karşısına çıkar. Bu durum, sizin hikâye evreninizin en başat özelliklerinden birisi âdeta. Doğayı siz ve hikâyeleriniz için bu denli ayırt edici kılan nedir?

Aslında bu bana ait bir evren değil, konargöçer Türk toplumunun yaşam tarzıdır bu, doğa ile barışık ve hep iç içe, ona bağlı yaşayan bir toplumun hikâyelerinde elbette ki direkt olarak hikâyenin kendisi doğaya dair olur.

Ele aldığınız hikâyeler kadar bunlar kapsamında çizdiğiniz kahramanlar da dikkat çekici. Duahan, Ak Köbek, Türmen Batır, Ak Tün, Ay Han, Altın Kız, ait oldukları Türk boylarının tüm töre ve özelliklerini bünyelerinde barındıran kahramanlar. Söz konusu bu kahramanlar nasıl bir düşünce ile varlar?

Genellikle kurgu eser yazmadığım için kahramanları ben yaratmıyorum, bu isimleri de ben vermiyorum. Bunların yaratıcısı Türk sözlü kültürüdür, zaten var olan hikâyeler ve var olan kahramanlar bunlar. Bu kahramanların karakter özelliklerinden bahsedecek olursak Türk toplumunun idealize ettiği karakterler olduğunu söyleyebilirim, örneğin bir avcıdan bahsediliyorsa ona “mergen” denir, bu kelime “avcı, nişancı” anlamındadır, fakat bir avcının iyi avcı oluşu iyi nişancı olmasından çok, avını halkı ile paylaşması ile ölçülür çünkü konargöçer yaşam tarzında toplumun avcıdan beklentisi bu yöndedir.

Hikâyelerinizde Türklerin sosyal yaşantısına, gündelik hayatlarına, alışkanlık ve organizasyonlarına dair de birçok öğeyle karşılaşmak mümkün. Türklerin sosyal ve gündelik yaşamları bağlamında sizin dikkatinizi çeken özel konu ve meseleler oldu mu?

Aslında öyle değil, biliyorsunuz ki dil, yaşayan ve hep gelişerek var olan bir şeydir; yenilenmediği vakit yok olmaya yüz tutar. Hikâyeler de böyledir “eski Türklere” dair gibi görünseler de unutmayalım ki bunlar bugünün halk anlatıları, aynı anlatıyı belki bin yıl önce çok daha farklı anlatıyorlardı belki de öyle bir hikâye bile yoktu. Anlatılar zamanla küçülebilir, büyüyebilir, yeni motifler eklenebilir, varyantları oluşabilir. Örneğin küçükken ninemin anlattığı bir masalın tüm Türk dünyasında farklı varyantları vardır ve hiçbiri aynı masal değildir. Kimi çok uzun kimisi ise mit bozumuna uğrayarak çok kısa bir anlatı hâline gelmiştir ama temelde iskelet benzeşir ve onun aslında aynı hikâyeye olduğunu anlarsınız.

Hikâye diliniz, çoğu zaman halk anlatılarını, daha önce de sözünü ettiğimiz masal ve efsaneleri de akla getiren, kimi zaman sanki o an o hikâyeyi bir meddahtan dinlermiş gibi hissettiren doğal ve akışkan bir dil. Bu da kitabı oldukça dinamik ve hareketli bir hâle getiriyor. Söz konusu bu hikâye dilini nasıl oluşturduunuz? Bu dilin kökeninde neler yatıyor?

Konuşarak anlatır gibi yazmak istedim fakat günümüz İstanbul Türkçesinde kullanılmayan ama diğer lehçelerimizde var olan kelimeleri bolca kullandım. Bundaki maksadım Türk lehçeleri ile İstanbul Türkçesi arasında kelime geçişi sağlamak ve Türkçeyi daha fazla ortak kelime ile konuşup zenginleştirebilmektir. “Dilde, fikirde, işte birlik” düsturunun dil ayağı diyebiliriz buna.

Son bir soru olarak, Türk coğrafyası Türkiye’den Orta Asya’nın derinliklerine kadar oldukça geniş bir alanı içerisine alır ve siz bu durumu hikâyelerinize taşıyarak edebî olarak da bu meseleye atfettiğiniz değeri vurguluyorsunuz. Sizi Türkiye dışındaki Türk coğrafyası üzerine çalışmaya, bir tür temele gitmeye, orijine dönmeye iten faktörler neler oldu?

Kime göre, neye göre orijin? Mesela Kazak kültürüne dair hikâyeler anlatıyorsa Anadolu Türklüğüne orijin olarak bunu işaret edemeyiz. Bugün Kazakistan farklı bir tarihe, Anadolu farklı bir tarihe sahiptir, bir gövde üzerinde yayılan ulu bir çınarın dallarıyız, mühim olan bu dalların ana gövdeye bağlandığı noktaları destekleyip sağlam tutabilmek. Türkistan’da dendiği gibi “bir tuğan” yani bir anadan doğmuş kardeşler olduğumuzu unutmamak.

